

Workshop over een urgent veiligheidsissue

Veilig werken op hoogte

Zorg voor goed materiaal om veilig te werken.

Op 8 juni organiseerde de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) en het Praktijk Centrum Bomen (PC Bomen) de workshop Werken op hoogte. Een zonnige middag vol informatie over juiste klimmethoden, veilig verankeren en positioneren, en klim- en zaagtechnieken. Ook waren er live demonstraties. Vier aanwezigen blikken terug.

tekst Annemarie van Hoven (VBNE),
foto's Moniek Slagter

Willem van Delft is opleider bij PC Bomen. Hij verzorgde de instructie tijdens de workshop.

Nu komt het aan op heldere richtlijnen
'Het was een gemêleerd gezelschap: coördinatoren van vrijwilligersroepen, terreinbeheerders, Staatbosbeheer, Natuurmonumenten en arboprofessionals van de VBNE en Stigas. Vroeger had je als terreinbeherende organisatie je eigen mensen voor werkzaamheden zoals snoeien en nestkast-

jes ophangen. Nu gebeurt dit veelal door vrijwilligers. Iedereen ziet dat als een grote uitdaging. We zijn verantwoordelijk voor de mensen die op onze terreinen werkzaamheden verrichten. Dat is de positie die is ingenomen. Als je dat eenmaal helder hebt, is de volgende vraag: hoe vullen we dat in? Het gaat om drie zaken. Allereerst de werktechnieken die je hanteert en de technische oplossingen die je ter beschikking stelt. Denk daarbij aan hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen. Ten tweede om opleiding en instructie, zodat de vrijwilligers leren hoe ze de technieken in de praktijk moeten toepassen en met de hulpmiddelen moeten werken. Het heeft de voorkeur dat de opleiding en de bekwaamheid aantoonbaar zijn, want als mensen bekwaam zijn, kun je ze aanspreken op hun gedrag. De laatste stap is het toezicht op en de handhaving van veilige werktechnieken. Werken op hoogte wordt als zeer risicovol gezien. Je moet dus heel zorgvuldig omgaan met veiligheid. Het komt aan op heldere richtlijnen om mensen daadwerkelijk eenduidig te kunnen instrueren. Dat is essentieel. Maar net zo belangrijk is dat je mensen tot veilig werken verleidt. Dit gaat vooral goed als veilig werken ook makkelijk werken is. De VBNE heeft de risico's goed in kaart en PC Bomen kan ondersteunen bij het maken en implementeren van de richtlijnen. Ik hoop dat de workshop het startpunt is voor standaardisering en meer duidelijkheid.'

Jan Kluskens is kwartiermaker bij het Steunpunt Landschapsbeheer van Stichting het Limburgs Landschap. Voor het Limburgs Landschap werken zo'n duizend vrijwilligers.

Uitdagender wordt ingewikkelder

'Bij het snoeien van hoogstamfruitbomen staan de vrijwilligers op een ladder. Omdat je kan vallen, is de persoon die snoeit met een positioneringslijn vastgemaakt aan de boom. Die valt dan niet naar beneden, maar schiet in het tuigje. Hij kan dan makkelijk de ladder grijpen en als dat nodig is kan de tweede man, ook wel de kijker genoemd, hem helpen. In de vrijwilligersgroepen is er soms weerstand tegen deze manier van werken, en met name tegen het tuigje. In de workshop heb ik geleerd dat je het klim- en positioneringswerk wel uitdagender kan maken, maar dat het dan ook ingewikkelder wordt. Vooral nog werken we met een eenvoudige positionering, waarbij kans op fouten klein is. Dat bevestigt voor mij dat onze aanpak de juiste is: hij is veilig en makkelijk uit te leggen. We moeten ons blijven richten op het veiligheidsbewustzijn. Een ander leerpunt uit de workshop is dat we nu in de schuren waar we nestkasten ophangen, bevestigingspunten willen gaan plaatsen. We oriënteren ons nog op welk materiaal we hiervoor willen gaan gebruiken. Door bevestigingspunten

Veilig werken op hoogte.

wordt voorkomen dat vrijwilligers langs de gladde muren wegglijden. Met andere bevestigingspunten kunnen dan de zware kasten naar boven worden getrokken. Tijdens de workshop heb ik ook nieuwe materialen leren kennen, alternatieven voor waar wij mee werken. Die wil ik de komende periode onder deskundige begeleiding gaan uittesten.'

Michelle da Costa Gomez van Landschap Erfgoed Utrecht ondersteunt vrijwilligers bij veilig werken.

Stap af van het gezegde 'Je gezond boerenverstand gebruiken'

'Landschap Erfgoed Utrecht heeft eigen vrijwilligers. Daarnaast zijn er in de provincie Utrecht vrijwilligersgroepen die zijn ondergebracht in stichtingen, verenigingen en werkgroepen. Die werken regelmatig op hoogte en zijn zelf verantwoordelijk voor hun veiligheid. Wij ondersteunen hen daarbij met concrete adviezen op aanvraag, een informatiepakket, de website Veilig werken en een tweemaandelijks nieuwsbrief. Daarnaast organiseren we informatie-avonden, regiobijskomsten waar het onderwerp veilig werken op de agenda staat, en cursussen. Het eerste aanspreekpunt is altijd de coördinator van de vrijwilligersgroep. Veel vrijwilligers zijn van gevorderde leeftijd. Dat betekent in de praktijk vaak dat ze lichamelijk minder flexibel zijn en ook soms een wat vermin-

Eenduidig instrueren.

derde reactiesnelheid hebben. Daar komt bij dat sommige vrijwilligersgroepen in de loop der jaren een werkstijl hebben ontwikkeld die niet altijd de veiligste is. Het belangrijkste uitgangspunt als het gaat om veilig werken is wat mij betreft: stap af van het gezegde 'Je gezond boerenverstand gebruiken'. Je staat dan soms minder open voor de expertise van professionals en gerichte adviezen. De workshop maakte heel inzichtelijk hoe makkelijk je dan risico's neemt die niet nodig zijn of waarvan je je niet bewust bent. De workshop maakte ook duidelijk dat het materiaal dat je nodig hebt om veilig te werken, helemaal niet zo duur en ingewikkeld te hanteren is. Met een kleine ingreep wordt het werk al veel veiliger.'

Arco Goedkoop is boswachter en regionaal portefeuillehouder kwaliteit en duurzaamheid. Hij verzorgt onder andere instructies voor collega's die vrijwilligers aansturen en voor collega's en vrijwilligers samen. Ook is hij actief in het platform Groene Vrijwilligers Zeeland, een samenwerkingsverband van diverse terreinbeherende organisaties in Zeeland.

Soms moet je een streep zetten: dit kan niet meer!

'Ik focus me vooral op twee zaken: vooraf structureel preventieve maatregelen nemen en de intrinsieke motivatie voor het thema veilig werken be-

invloeden. Concreet betekent dat dat je, voordat je start met de werkzaamheden, eerst met elkaar overlegt. Dat je bijvoorbeeld checkt of een machine of klimset nog naar behoren functioneert en dat je kapotte werkkleding herstelt of vervangt. De intrinsieke motivatie vergroot je door van tijd tot tijd op een plezierige manier aandacht te geven aan het onderwerp veiligheid. Vaak kan je iemand met een grapje of een kwinkslag ergens op wijzen. Werkt diegene dan toch nog onveilig, dan moet je een streep zetten: dit kan niet meer! Dat is vaak het moeilijkst, maar het moet wel! Daarnaast dienen de begeleiders van vrijwilligers procesmatig goed op de hoogte te zijn. Vinden er bijvoorbeeld snoeiwerkzaamheden langs paden en wegen plaats, dan moet eerst het protocol veilig werken langs de weg worden uitgevoerd. De workshop was heel professioneel. Wat ik vooral heb geleerd, is dat we nog een flinke vertaalslag moeten maken naar de vrijwilligers. Maar ook dat we als opdrachtgevers van die vrijwilligers arbotechnisch nog niet alles naleven.'

Meer informatie over werken op hoogte vind je op de websites van de VBNE, Stigas en PC Bomen.

